

Onderzoek Vito bevestigt dat 3M schadelijke FBSA in Schelde loost

Donderdag 26 augustus om 12:54 door [Nikolas Vanhecke](#)

Uit monsters die het Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (Vito) nam bij chemisch bedrijf 3M blijkt dat behalve PFOS ook de stof PFBSA, een afbraakproduct daarvan én een afgeleide vorm aanwezig zijn in het water dat er wordt geloosd. De omgevingsinspectie, die eventuele inbreuken op een lozingsvergunning onderzoekt, gaat onder meer hiermee verder aan de slag.

Niet minder dan vier Vlaamse administraties gingen [gisteren](#) langs bij de Zwijndrechtse fabriek van chemiereus 3M. De inval vloeit voort uit verklaringen die 3M dinsdag tijdens een hoorzitting had gegeven aan de omgevingsinspectie over de lozing van de stof FBSA in de Schelde. Volgens 3M gebeurt die lozing binnen de grenzen van wat de milieuvergunning van 3M toelaat. FBSA is een stof waar 3M het patent op heeft en wordt gebruikt om producten een water- en vlekafstotende laag te geven.

Die ‘gecoördineerde handhavingsactie’ van de administraties heeft volgens Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir (N-VA) ‘veel bijkomende en noodzakelijk informatie opgeleverd’. ‘Vooraleer er beslissingen worden genomen over eventuele maatregelen, zal de omgevingsinspectie nu de elementen samenleggen om daarna af te toetsen met een extern toxicoloog.’

Doordat het in het 3M-dossier juridisch spitsroeden lopen is, communiceren zowel de administraties als het kabinet erg beperkt.

‘De analyse van Vito bevestigt ook dat PFBSA kon worden teruggevonden in de monsters, evenals PFBS (afbraakproduct van PFBSA), sporen van PFOS en ook een gemethyleerde vorm van PFBSA (Me-PFBSA)’, wordt nog gemeld. ‘Dit telkens in een bepaalde concentratie. De analyse bekeek ook de aanwezigheid van andere, meer courante, PFAS-componenten.’

Het Vito bezorgde deze voormiddag zijn uitgebreide analyse aan de omgevingsinspectie. ‘Dat rapport wordt verwerkt, de inspectie zal communiceren zodra dat kan.’

Omgevingsvergunning

3M deelde [dinsdag](#), na de hoorzitting, al mee dat het werkt in overeenstemming met de omgevingsvergunning die werd vernieuwd in 2020. Toen stelde het bedrijf ook zelf dat het FBSA loost. ‘De stof is wel in lage concentraties aanwezig in het gezuiverde afvalwater van bepaalde productieprocessen’, klonk het in een persmededeling. ‘Het gezuiverde afvalwater wordt opgevolgd en er is bij deze lage concentraties geen indicatie van acute of chronische toxiciteit.’

‘Die beweringen zijn voor rekening van het bedrijf’, beklemtoont het kabinet-Demir. ‘De Vlaamse overheid neemt daarvan akte, maar voor ons zijn enkel die verklaringen in het kader van de procedure bij de omgevingsinspectie van belang.’

Milieudiensten inspecteren waterzuivering 3M

Woensdag 25 augustus om 21:07 door [Tom Ysebaert](#)

De analyses van de waterstalen die Vito nam in Zwijndrecht worden donderdag verwacht. Foto: MARC HERREMANS - MEDIAHUIS

De spanning tussen de Vlaamse overheid en het chemische bedrijf 3M loopt op. Vier instanties bogen zich woensdag over de waterzuivering en de lozingen van de fabriek in Zwijndrecht.

Liefst vier Vlaamse overheidsinstanties zijn woensdag langsgegaan bij de fabriek van 3M in Zwijndrecht. De omgevingsinspectie had afgevaardigden van de Vlaamse Milieumaatschappij, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (Ovam) en het Agentschap Zorg en Gezondheid mee. Tot deze ‘gecoördineerde handhavingsactie’ was dinsdagavond beslist, nadat 3M verschenen was voor de omgevingsinspectie. Het bedrijf had daar uitleg gegeven over het feit dat het de stof FBSA in de Schelde loost, zonder dat het daar een vergunning voor heeft. Dat was vorige week aan het licht gekomen.

Van aanmaning tot sluiting

In het onderzoek in de aanloop naar de hoorzitting gaf 3M toe dat de stof onderdeel uitmaakt van het productieproces. Het bedrijf meldde dinsdagavond in een persbericht dat [het ‘volledig binnen de milieuvergunning werkt’](#) en dat de lozingen niet toxisch zijn.

Zo hadden de instanties het niet begrepen. Zij kregen nog geen antwoord op heel wat vragen en wilden de situatie ter plekke bekijken. Daarbij ging bijzondere aandacht naar de waterzuiverings- en lozingsinstallaties in de fabriek. Na de handhavingsactie wilde woordvoester Brigitte Borgmans van het Departement Omgeving weinig kwijt. Ook op mogelijke maatregelen wou ze niet vooruitlopen. Eventuele sancties kunnen gaan van een aanmaning tot een boete, een stopzetting van de lozingen of zelfs van de hele productie.

De Omgevingsinspectie legt donderdag alle verzamelde gegevens bijeen en zal dan beslissen over maatregelen. Ook een wetenschappelijk advies van een expert over de schadelijkheid van FBSA voor mens en milieu wordt daarin meegenomen. De resultaten van de analyses van waterstalen door Vito worden ook donderdag verwacht.

- [Uitgediept | Wanneer kwam het besef bij 3M?](#)

‘Geen schuldbekentenis’

Op de hoorzitting gaf 3M te kennen dat het de lozingen niet zomaar kan stopzetten, want dan zou de hele fabriek stilvallen.

Het feit dat 3M toegaf dat het FBSA loost, leek op een schuldbekentenis. Toch wil Borgmans niet bevestigen dat er sprake is van een overtreding of een misdrijf. ‘Dat wordt juridisch geanalyseerd.’ 3M stelde dinsdag opnieuw dat het opereert ‘in overeenstemming met de omgevingsvergunning’. Dat werd woensdag nog eens herhaald, en het bedrijf benadrukt dat het ‘voortdurend investeert in de verdere uitbreiding van ons ultramodern waterzuiveringsstelsel om stoffen, inclusief FBSA, in het afvalwater nog verder te verminderen’.

FBSA (of voluit perfluorobutaansulfonamide) is een stof waarop 3M een patent heeft. In 2019 erkende het bedrijf dat het in Decatur in Alabama (VS) illegaal FBSA geloosd had in de rivier de Tennessee. Het moest de productie stopzetten en ter compensatie 35 miljoen dollar betalen voor een zuiveringsstation.

De FBSA-zaak vloeit voort uit het dossier van de [PFOS-vervuiling](#) in de buurt van 3M in Zwijndrecht en op de werf van de Oosterweelverbinding.

Lees meer over of volg thema:

- [PFOS-vervuiling](#)
- [VitoOvam](#)

<https://www.pzc.nl/zeeuws-nieuws/zeeland-wil-weten-wat-3m-in-schelde-loost~ae40095b/>

3M fabriek in Zwijndrecht. © BELGA

Zeeland wil weten wat 3M in Schelde loost

MIDDELBURG - De provincie Zeeland wil zo snel mogelijk weten wat er aan de hand is met lozingen in de Schelde door de 3M-fabriek, net over de grens bij Antwerpen. Woensdag deden inspecteurs van verschillende Vlaamse milieu- en gezondheidsinstanties een inval in het bedrijf.

Theo Giele 25-08-21, 18:11 Laatste update: 25-08-21, 18:47

Volgens de Vlaamse media heeft 3M aan de milieu-inspectie toegeven de stof FBSA in de Schelde te lozen. Hiervoor heeft het bedrijf geen vergunning.

Hoge concentraties PFOS in de Westerschelde waren voor het Zeeuwse provinciebestuur vorige maand aanleiding om een bijeenkomst te houden met betrokken Nederlandse en Vlaamse instanties. Van de jongste ontwikkelingen rond de 3M-lozingen is de provincie niet op de hoogte gesteld, laten Gedeputeerde Staten weten. „We begrijpen dat in alle tumult de Belgen niet direct de provincie Zeeland bellen, maar we willen wel weten wat er speelt.”

Ook Rijkswaterstaat, beheerder van de Westerschelde, is formeel nog niet geïnformeerd over de jongste ontwikkelingen door Belgische autoriteiten.

3M ligt sinds juni onder een vergrootglas na de vondst van hoge concentraties van het giftige PFOS in de omgeving van het chemiebedrijf. Dit is een erfenis uit het verleden, want sinds 2002 wordt PFOS niet meer gebruikt. Vrijdag werd bekend dat 3M de vervanger van deze stof, FBSA, in de Schelde loost. 3M moest zich dinsdagavond verantwoorden tijdens een hoorzitting bij de Vlaamse milieu-inspectie. Volgens waarnemers overlaadde het bedrijf de inspectie met documenten. 3M stelt dat het ‘als verantwoordelijke fabrikant voldoet aan de geldende regelgeving’.

Een Zeeuwse vis in een Canadees onderzoek

OTTAWA - Canadese wetenschappers maten in 2015 al een hoge concentratie FBSA in een vis uit de Westerschelde.

FBSA en het verwante PFBS worden sinds begin jaren 2000 gebruikt als alternatief voor PFOS en PFOA, giftige stoffen die zich ophopen in organismen en die over de hele wereld zijn verspreid. Onderzoekers wilden weten hoe het zit met FBSA in het milieu. Ze onderzochten forellen uit Canada, maar ook de vis uit de Westerschelde

Onderzoeker Robert J. Letcher, van Carleton University in Ottawa, legt uit hoe de Zeeuwse bot terecht kwam in de studie. Toevallig lag in Ottawa nog wat spierweefsel van de vis. „Dat monster was twee jaar eerder, in 2013, geanalyseerd voor de 6e Interlaboratoriumstudie op PFAS. We analyseerden in 2015 ook monsters van tilapia, witte baars en Australische zeebaars, gekocht bij een supermarkt in Ottawa.” Dat gaf een idee hoe wijdverspreid FBSA is.

De Canadezen zochten ook naar PFBS, een stof waarin FBSA kan overgaan. In alle vissen was de PFBS-concentratie beneden de detectiewaarde. Met één uitzondering: de bot uit de Westerschelde.

---

https://www.standaard.be/cnt/dmf20210824_92365117

Grote groep inspecteurs valt binnen bij chemiebedrijf 3M in Zwijndrecht

Woensdag 25 augustus 2021 om 12:38

Inspecteurs van de milieu-inspectie, de VMM, het Agentschap Zorg en Gezondheid en OVAM zijn woensdag binnengevallen bij chemiebedrijf 3M in Zwijndrecht. Zij moeten nagaan of het waar is wat 3M dinsdag verkondigd heeft op de hoorzitting rond de PFOS-vervuiling.

Inspecteurs van de milieu-inspectie, maar ook om experten van OVAM (Openbare Afvalstoffenmaatschappij), VMM (Vlaamse Milieumaatschappij) en het Agentschap Zorg en Gezondheid kwamen samen op de site van 3M in Zwijndrecht toe iets voor tien uur. De inval was aangekondigd. Dat milieu-inspectie versterking krijgt van zoveel expertise is behoorlijk uitzonderlijk.

Zij zullen documenten opvragen om te controleren of 3M gisteren tijdens de hoorzitting de waarheid sprak. Het chemiebedrijf zou er veel moeite gedaan hebben om de lozing van toxische stoffen, en dan vooral FBSA, te minimaliseren. Ook de leidingen en de waterzuiveringsinstallatie zullen gecontroleerd worden.

‘Wij produceren in Zwijndrecht geen FBSA. De stof is wel in lage concentraties aanwezig in het gezuiverde afvalwater van bepaalde productieprocessen’, klonk het in hun persmededeling. ‘Het gezuiverde afvalwater wordt opgevolgd en er is bij deze lage concentraties geen indicatie van acute of chronische toxiciteit.’

Het bedrijf en de inspectie wisselden dinsdag in het bijzijn van advocaten informatie uit over de kwestie. ‘Na de hoorzitting werden ons geen onmiddellijke maatregelen opgelegd,’ schreef het bedrijf in de mededeling.

Vlaams minister van Omgeving, Zuhair Demir (N-VA), reageerde verbaasd op die boodschap. ‘Het is bijzonder frappant dat 3M ervoor kiest om via de pers zijn versie van de feiten te poneren, terwijl ik van de Omgevingsinspectie verneem dat het bedrijf nog geen afdoende antwoorden heeft kunnen geven tijdens de hoorzitting. Volgens de inspectie moet 3M nog aanzienlijke informatie bezorgen.’

Het Departement Omgeving maakte dinsdag bekend dat er vorige week stalen genomen werden, die geanalyseerd worden door de onderzoeksinstituten Vito. Er is ook een expert aangesteld die een wetenschappelijk advies moet opstellen omtrent de schadelijkheid van FBSA. De inspectie maakt het proces-verbaal over de zaak over aan het parket.

Lees meer over of volg thema:

- [PFOS-vervuiling](#)
- [Vlaamse regeringLeefmilieuVito](#)

<https://www.pzc.nl/zeeuws-nieuws/3m-geeft-illegale-lozing-in-schelde-toe-zeeland-niet-geinformeerd~a7f62ec7/>

De Westerschelde tussen Waarde en Rilland, met op de achtergrond de industrie van Antwerpen. © Joeri Wisse

3M geeft illegale lozing in Schelde toe, Zeeland niet geïnformeerd

Video ANTWERPEN - Het chemiebedrijf 3M in Zwijndrecht heeft aan de Vlaamse milieu-inspectie toegegeven FBSA te lozen in de Schelde bij Antwerpen, melden VTM Nieuws en Het Laatste Nieuws. De Vlaamse autoriteiten hebben de provincie Zeeland hiervan nog niet bestuurlijk op de hoogte gesteld. De provincie heeft de informatie uit de media kunnen vernemen, laat het dagelijks provinciebestuur weten.

Redactie 24-08-21, 15:16 Laatste update: 24-08-21, 18:07

3M heeft aan de Vlaamse milieu-inspectie de lozingen gemeld nadat de inspectie het bedrijf vrijdag een aanmaning had gestuurd met de vraag. De gevolgen kunnen groot zijn voor de chemiereus.

Lees ook

•

[PREMIUM](#)

[Stiekem geloosd FBSA al in 2016 aangetroffen in de Westerschelde](#)

•

[Chemiebedrijf 3M loost illegaal giftige stof in de Schelde](#)

FBSA is een PFAS, een verzameling van duizenden chemische stoffen. Een aantal van die stoffen, zoals PFOS en PFOA, wordt in verband gebracht met kanker en aantasting van het immuunsysteem. Over de schadelijkheid van FBSA is nog weinig duidelijk.

FBSA komt voor als bijproduct in het productieproces en wordt daarna geloosd na waterzuivering in de Schelde. 3M heeft daar geen vergunning voor.

Afgelopen donderdag en vrijdag nam de milieu-inspectie ook al stalen bij de 3Mfabriek. Die worden deze week geanalyseerd. Canadese onderzoekers troffen in 2015 al FBSA aan in vis gevangen in de Westerschelde. Die vis bevatte vele malen meer FBSA dan vis gevangen in Canadese meren.

---

https://www.standaard.be/cnt/dmf20210824_92365117

3M: ‘Lozing rijmt met vergunning’

Dinsdag 24 augustus 2021 om 22:33 door ty

De fabriek van 3M in Zwijndrecht. Foto: ISOPIX

‘Wij opereren in overeenstemming met de omgevingsvergunning die in 2020 vernieuwd werd.’ Dat liet het bedrijf 3M weten nadat het dinsdag op een hoorzitting met de Omgevingsinspectie was uitgenodigd. Het bedrijf moest zich daar verantwoorden voor de niet-vergunde en niet gemelde lozing van het product FBSA, dat verwant is aan het veelbesproken PFOS.

‘Wij produceren in Zwijndrecht geen FBSA. De stof is wel in lage concentraties aanwezig in het gezuiverde afvalwater van bepaalde productieprocessen’, klonk het in een persmededeling. ‘Het gezuiverde afvalwater wordt opgevolgd en er is bij deze lage concentraties geen indicatie van acute of chronische toxiciteit.’

Het bedrijf en de inspectie wisselden dinsdag in het bijzijn van advocaten informatie uit over de kwestie. ‘Na de hoorzitting werden ons geen onmiddellijke maatregelen opgelegd,’ schreef het bedrijf in de mededeling.

Vlaams minister van Omgeving, Zuhair Demir (N-VA), reageerde verbaasd op die boodschap. ‘Het is bijzonder frappant dat 3M ervoor kiest om via de pers zijn versie van de feiten te poneren, terwijl ik van de Omgevingsinspectie verneem dat het bedrijf nog geen afdoende antwoorden heeft kunnen geven tijdens de hoorzitting. Volgens de inspectie moet 3M nog aanzienlijke informatie bezorgen.’

Het Departement Omgeving maakte dinsdag bekend dat er vorige week stalen genomen werden, die geanalyseerd worden door de onderzoeksinstituten Vito. Er is ook een expert aangesteld die een wetenschappelijk advies moet opstellen omtrent de schadelijkheid van FBSA. De inspectie maakt het proces-verbaal over de zaak over aan het parket.

Omdat er op veel vragen geen antwoorden zijn, gaan de Omgevingsinspectie, de Vlaamse Milieumaatschappij en de Ovam woensdag bij het bedrijf langs voor een handhavingsactie.

LEES MEER OVER OF VOLG THEMA:

- [PFOS-vervuiling](#)
- [Vlaamse regering](#)
- [Leefmilieu](#)
- [Vito](#)

https://www.standaard.be/cnt/dmf20210804_97609460

PFOS-VERVUILING

Eerste stalen tonen ‘zorgwekkend veel PFOS’ in bloed van omwonenden 3M

De eerste bloedtesten, verzameld door een actiegroep, geven aan dat er erg veel PFOS in het bloed zit van mensen uit de buurt van Zwijndrecht. De overheid wacht op de resultaten van haar eigen onderzoek om de maatregelen te evalueren.

Tom Ysebaert

Donderdag 5 augustus 2021 om 0.00 uur

Het Agentschap Zorg en gezondheid voert ondertussen ook een onderzoek uit op bloed dat het afnam bij de inwoners van Zwijndrecht. Patrick De Roo

In het bloed van tien mensen die in de buurt van de 3M-fabriek in Zwijndrecht wonen, zijn erg hoge concentraties PFAS gevonden, een groep chemische stoffen die ook het veelbesproken PFOS omvat. Het onderzoek werd uitgevoerd door de Vrije Universiteit Amsterdam op vraag van het Zwijndrechtse burgercollectief Grondrecht. Het ging om

negen inwoners van Zwijndrecht en een van Linkeroever. Grondrecht heeft tien mensen geselecteerd die al lang in de buurt van 3M wonen, of die groenten en eieren van eigen kweek hebben gegeten. Het gaat om de eerste resultaten van bloedtesten sinds [de zaak in april losbarstte](#).

Alle stalen overschrijden de grenswaarde van het Europees Agentschap voor de Voedselveiligheid (EFSA) voor de som van PFOS en drie andere soorten PFAS (met name PFOA, PFNA en PFHxS). Die ligt op 6,9 nanogram per milliliter. De hoogste waarde in de test overschrijdt de grenswaarde met een factor 168. Ook de laagst gemeten waarde zit er nog 3,4 keer boven.

Medische opvolging

‘Dit verwacht je bij arbeiders die met PFOS werken, niet bij omwonenden van een fabriek’, zegt de Amsterdamse professor Jacob de Boer, die de analyses uitvoerde, in De Morgen. Die mensen zullen volgens hem niet meteen ziek worden, ‘maar ze stoppen het best met eieren en groenten uit eigen tuin te eten en worden beter medisch opgevolgd.’

Op basis van de resultaten vraagt Grondrecht de overheid om bijkomende maatregelen te nemen ‘Er zou onderzoek moeten komen naar de gezondheidseffecten bij kinderen onder de 12 jaar en bij zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven’, zegt Eva Frooninckx van Grondrecht. Mensen bij wie hoge waarden aangetroffen worden, zouden gratis medisch opgevolgd moeten worden.

**De hoogste waarde in de test overschrijdt de Europese grenswaarde voor PFAS met een factor 168.
Ook de laagste waarde zit er nog 3,4 keer boven**

‘In de VS gebeurde dat’, zegt Philippe Grandjean, professor aan de Amerikaanse universiteit van Harvard en vermaard PFAS-expert. ‘Die traditie bestaat nog niet in - Europa. Daar moet over nagedacht worden.’

Grandjean vindt dat het onderzoek nog veel vragen oproept. ‘Er zou moeten nagegaan worden waarom sommige mensen heel hoge waarden hebben en andere niet. Ligt het aan de nabijheid van de fabriek, aan het feit dat ze groenten uit hun tuin eten, drinken ze putwater?’

Hoe groot het risico is dat mensen met dergelijke hoge waarden in het bloed ziek worden, is moeilijk te berekenen. ‘Daar hebben we onvoldoende specifieke data voor.’

Confrontatie in commissie

Het gemeentebestuur van Zwijndrecht reageert ‘bezorgd’ op de resultaten. Ook Hannes Anaf (Vooruit), de voorzitter van de onderzoekscommissie die voor het Vlaams Parlement de PFOS-vervuiling uitspit, noemt de resultaten ‘zorgwekkend’. Begin september komt 3M naar de commissie. ‘We zullen hen met deze resultaten confronteren’, zegt Anaf.

Het kabinet van Vlaams minister van Gezondheid Wouter Beke (CD&V) doet liever geen uitspraken over deze studie omdat het de resultaten uit de media heeft moeten vernemen. De woordvoerder verwijst naar een lopende campagne van de Vlaamse overheid om bloedstalen te nemen bij 800 omwonenden in een straal van 3 kilometer rond de fabriek van 3M (zie inzet).

Die resultaten zullen pas midden oktober bekend zijn. Dat is een stuk later dan die van Grondrecht. ‘Dat ligt aan de complexiteit van het onderzoek,’ zegt Ria Vandenreyt van het Agentschap Zorg & Gezondheid, dat de campagne organiseert. ‘We moeten strikte voorwaarden respecteren, zodat alles wetenschappelijk correct verloopt. Het gaat ook om een pak meer mensen.’

Op basis van de resultaten zal de Vlaamse overheid beslissen of de huidige [voorzorgsmaatregelen](#) (zoals: eet geen groeten uit eigen tuin, eet geen eieren van je kippen) volstaan.

‘Test alle inwoners van Zwijndrecht en Antwerpen’

Het bloedonderzoek van de Vlaamse overheid bij 800 omwonenden van de fabriek zal niet volstaan, zegt de Zwijndrechtse schepen van Leefmilieu, Steven Vervaeke (Groen). De gemeente dringt er daarom bij de Vlaamse overheid op aan om iedereen de kans te geven zich te laten onderzoeken.

De Antwerpse schepen van Gezondheid, Els van Doesburg (N-VA), vindt dat ook alle inwoners van Antwerpen getest moeten kunnen worden. ‘Alleen een test zal hen geruststellen.’

De Vlaamse overheid startte op 15 juli met bloedafnames. Die lopen tot eind augustus. Het onderzoek heeft nog 300 kandidaten te kort. Het burgercollectief Grondrecht vraagt ondertussen dat er een breed epidemiologisch onderzoek komt. ‘Want wat met de mensen die in Zwijndrecht opgroeiden en er nu weg zijn? Die hebben geen recht op deelname aan het officiële bloedonderzoek.’ (ty, kvh)

Meer info:

- [PFOS-vervuiling](#)
- [Zwijndrecht](#)
- [Leefmilieu](#)